

В Україні традиційно дитячий одяг не відрізнявся фасоном від дорослого. До того ж, він не поділявся на хлопчачий та дівчачий. Характерна деталь, яку вводять художники в картину, щоб підкреслити дитячий образ в картинах – це дуже довгі рукава на верхньому одязі, який вони часто доношували за кимось із старших (І. Соколов «Дві сільські дівчини» (1857 р.), І. Северин «Школяр Василь» (1900–ті р.)).

Отже, проведений аналіз творів українського живопису другої половини XIX – початку XX століття показав, що використання автором вікової характеристики національного вбрання допомагає створити художній образ, передати сюжет та емоційно наповнити твір мистецтва.

Література:

1. Білан М. С., Стельмашук Г. Г. Український стрій. Львів : ПП «Видавництво «Апріорі», 2011. 314 с.
2. Кікоть А. Семіозис українського костюма: гендерні репрезентації. Монографія. Харків : ХДАК, 2010. 300 с.
3. Косміна О. Традиційне вбрання українців. Київ : Балтія-Друк, 2008. Т. 1 : Лісостеп. Степ. 160 с.
4. Мосендз О. О. Роль кольору українського національного костюму в художньо-образній системі творів живопису (друга половина XIX – перша третина XX ст.). *Актуальні питання мистецтвознавства та мистецької освіти: сучасність і перспективи. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Харків, 18–19 жовтня 2018 р.). Харків : ХДАДМ, 2018. С. 101–104.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-504-7-37>

ІНТЕРПРЕТАЦІЙНА ЗДАТНІСТЬ ВОКАЛІСТА: СУТНІСТЬ ТА СКЛАДОВІ

Оганезова-Григоренко Ольга Вадимівна

*доктор мистецтвознавства, професор,
проректор з навчальної та науково-педагогічної роботи
Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової
м. Одеса, Україна*

Інтерпретація будь-якого музичного твору у будь-яких умовах (вистава, концертний виступ, студійний запис тощо) потребує від вокаліста глибокого розуміння авторського задуму, ідей композитора/поета та, відповідно, можливості їхньої якісної трансляції

глядачу через свій творчий апарат – голос. Сміслова закінченість будь-якого художнього твору, у тому числі й музичного, є поняттям досить відносним, та визначається глибиною закладених автором ідей, майстерністю втілення цих ідей у музичному тексті, та, обов'язково, виконавськими можливостями конкретного вокаліста, рівнем його майстерності. Широта інтерпретації музичних творів різними виконавцями зумовлюється комплексним поєднанням факторів, які ми визначаємо як фактори інтерпретаційної здатності вокаліста, а саме: загально-естетичний; технологічний; інтонаційний; освітньо-виховний.

Загально-естетичний фактор інтерпретаційної здатності вокаліста. Інтерпретація твору передбачає обов'язкове включення творчої фантазії виконавця, особливостей його художнього бачення щодо авторського тексту та можливостей його художнього вираження. Різниця художніх трактувань музичного твору визначається системою поглядів виконавця, традиціями, в яких він існує, та в яких він виховувався як музикант. Естетичні цінності художньої школи, де навчався конкретний вокаліст, суттєво впливають на якість інтерпретації художнього твору, оскільки саме естетичні цінності визначають не тільки майстерність передачі художніх образів музики, але й визначають смислову складову виконавського контенту. Відповідно, рівень сприйняття та емпатійного занурення глядача також багато у чому визначається естетичними цінностями виконавця, саме тому, що завжди за будь-яким авторським матеріалом «вбачається» особистість артиста. У контексті теми розуміємо естетичні цінності як ознаки художнього відчуття – особливого існування у полі естетики, як своєрідної форми «краси», у нашому випадку – музичної краси. Проблема прагнення творчої особистості до вищих змістів, до *причетності*, у самому глобальному розумінні, примушує нас звернутися до гуманістичної психології, яка розглядає особистість людини як цілісне утворення, яке має, перш за все, систему уявлень про себе саму та здатне змінювати себе шляхом усвідомлення зовнішніх викликів.

Технологічний фактор інтерпретаційної здатності вокаліста. Величезне значення для результату інтерпретації має рівень технологічної підготовки виконавця та рівень його виконавської майстерності, що включає не тільки технічні навички, але й успішний досвід координації цих навичок із суто виконавськими надбаннями. Йдеться, перш за все, про технічний вишкіл вокаліста, рівень володіння своїм музичним інструментом – голосом, що відкриває інтерпретаційні можливості вокаліста у повному обсязі, як у розкритті авторського задуму, так й у втіленні особистісних смислів через авторську партитуру, розширюючи первісний авторським контент власним баченням особливостей музичного тексту та можливостями власного голосу. Авторська концепція музичного твору може зазнавати значних

змін, у залежності від рівня виконавської майстерності музиканта, від його первісних природних здібностей до художнього вираження та здатності виражати мовою мистецтва власну позицію, власне бачення. Тривалий процес підготовки вокаліста передбачає поступове формування в нього здатності до самовираження, самовисловлення у музиці та вміння інтерпретувати задум авторів музичного твору. Ефективність професіоналізації вокаліста залежить від поступового розвитку здатності до чуттєвого сприйняття, внутрішнього осмислення, творчої переробки та наступного втіленні музичного матеріалу безпосередньо у процесі сценічного виконання. Іншими словами, відбувається вибудовування професіограми вокаліста, що передбачає певну поетапність виховання професіонала, здатного інтерпретувати музичні твори самого високого рівня технічної та смислової складності.

Інтонаційний фактор інтерпретаційної здатності вокаліста: Інтонація в музиці є відправною точкою для усіх можливих сценічних комунікацій – звукових, зорових, пластичних, кольорових, світових тощо, та інформаційним та емоційним джерелом вокального мистецтва, зокрема. Музична інтонація, у розумінні звукового втілення нотного тексту, є основою для виконавської інтерпретації, оскільки складається з цілого спектру неповторних переживань автора, а виконавська інтонація вбирає в себе інтонацію авторського тексту та інтонацію власних переживань вокаліста-виконавця. Авторська музична інтонація визначає атмосферу сцени, ритм та динаміку викладення сюжетної лінії, характери музичних образів. А виконавська інтонація втілює увесь цей набір, збагачуючи його своїми власними відчуттями щодо даного музичного матеріалу [2]. Талант вокаліста ґрунтується на «метаздібності», яка глибоко пов'язана саме з цим видом професійної діяльності – це інтонаційний слух, який визначає структуру таланту та виступає, у певному розумінні, мотивацією інтерпретації [3]. Інтонаційний слух – це не тільки психологічний механізм сприйняття та розшифровки змістовних параметрів музики. Завдяки йому вокаліст «розпізнає» трансформації музичного образу, з інтонаційного слуху він вилучає пластичну, акторську, музичну, тембральну та ін.. узгодженість професійних алгоритмів. Для вокаліста визначальним у реалізації зв'язків різноманітних вербальних та невербальних художніх «мов» є інтонаційний слух, який спеціально налаштований на сприйняття емоційно-змістовних аспектів музики [3]. Таким чином, інтонаційний слух виступає як провідна артистично-виконавська здібність вокаліста, тому що дозволяє не тільки сприймати змістовно-звукову інформацію, але й відтворювати її, створювати нову та вміло передавати її глядачеві, так, щоб вона була сприйнятою та зрозумілою. Інтонаційний слух, як внутрішня чуттєва форма усвідомлення музичного матеріалу, формує та спрямовує процес художнього мислення. Таким чином, можемо

стверджувати, що інтонаційний слух є основою творчого процесу вокального виконавства. Відзначимо, що ті, з вокалістів, хто має яскраво-виражений інтонаційний слух демонструють реакцію на музичний матеріал не тільки на рівні голосу та звуку, але й на рівні пластики та ритму, їхній творчий апарат гостро потребує «правди» у сценічному мистецтві, тобто активної участі у процесі акторського засобу вираження.

Освітньо-виховний фактор інтерпретаційної здатності вокаліста. Сучасна реальність, що сформувалася у музичній культурі протягом її історичного розвитку, містить у собі велику кількість художніх творів різних жанрів, стилів та напрямків класичної та популярної музики. Кожен вокаліст, перебуваючи ще на етапі навчання основам професії у навчальному закладі має можливість вибору з всієї широти запропонованого репертуару найбільш близьких йому композицій певних стилів, певних напрямків як класичної, так й сучасної музики, щоб поступово відточувати власну майстерність на їхньому виконанні [1]. Подібний варіант розподілення творчих зусиль може вважатися найбільш продуктивним, у порівнянні із застарілим підходом, що полягає у стандартному заучуванні типових музичних творів, обраних положеннями програми музичного професійного навчального закладу, без урахування індивідуальних особливостей та якостей таланту вихованця. План освіти, протилежний із застарілою стратегією, з урахуванням усіх природних можливостей даного конкретного учня, з урахуванням особливостей сучасного професійного вокально-виконавського поля, надає можливість майбутньому професіоналу поступово створювати власні моделі залучення уваги глядача до конкретних творів, до власної манери виконання, що, у свою чергу, пов'язане з необхідністю пошуку та удосконалення того самого власного стилю виконання. Розвиток у цьому напрямку, з часом приводить виконавця до вміння (практично на рефлекторному рівні) швидко оцінювати складнощі інтерпретації будь-якого твору та можливості точної передачі авторської концепції під час публічного виступу [4]. Сучасні умови конкурентного поля мистецької діяльності потребують врахування останніх тенденції та новачій музичної педагогіки, що спрямовані на виховання професійних вокалістів та пошук шляхів підвищення їхньої виконавської майстерності.

Мистецтво виконання вокального твору полягає у поєднанні звуку та смислу, що передбачає вибудовування інтерпретації, переконливої для аудиторії. А це спрямовує освітньо-виховний процес професіонала на вивчення та формування певних знань та певних операційних вмінь, методів та технологій, які базуються на природних здібностях, але потребують усвідомленого структурування у певний творчий алгоритм.

Література:

1. Haire, N., MacDonald, R. 2021. Understanding how humour enables contact in music therapy relationships with persons living with dementia: A phenomenological arts-based reflexive study. The Arts in Psychotherapy, 74, Article number 101784.
2. Ohanezova-Hryhorenko, O.V. 2018. Intonational archetypes as a source of emotional information for a musical artist. Musical art and culture. Scientific bulletin ONMA named after A.V. Nezhdanov, 27(1), 227-236.
3. Ohanezova-Hryhorenko O. Musical artist's talent structure: immanent musical and professional and organizational moduses. Musicological discourse and problems of contemporary semiology : collective monograph / A.I. Samoilenko, S.V. Osadcha, O. Ohanezova-Hryhorenko, L.I. Povzun, ect. Lviv-Torun : Liha-Pres, 2020. 144 p.
4. Trondalen, G. 2019. Musical intersubjectivity. The Arts in Psychotherapy, 65, Article number 101589.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-504-7-38>

ОДЕСЬКІ МЮЗИКЛИ: СУЧАСНА МОДЕЛЬ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПОШИРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Рудий Денис Юрійович

*аспірант кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних
дисциплін*

Міжнародний гуманітарний університет

Науковий керівник: Татарнікова Анжеліка Анатоліївна

доктор мистецтвознавства,

*доцент кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних
дисциплін*

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Сучасна українська музично-театральна культура є сферою активного режисерського експериментування та пошуку смислових доміант у вітчизняному мистецькому просторі ХХІ століття. Серед жанрово-стилістичного різноманіття моделей музично-театральних вистав масової культури сьогодні в соціокультурному контексті затребуваною та найпопулярнішою формою залишається мюзикл, синтетична природа якого має невичерпні потенційні можливості [2].